

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

International Multidisciplinary E-Research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

February - 2020 Special Issue – 235 (D)

Strengthening Business Competencies for Sustainable Development

Guest Editor

Dr. K.K. Deshmukh

Principal

S.N. Arts, D.J. Malpani Commerce & B.N. Sarda Science College, Sangamner

Executive Editor :

Dr. Arun Gaikwad

Professor & Head, Dept. of Commerce

Associate Editors :

C.A. Dr. A. D. Divekar

Prof. L. B. Malusare

Dr. H. B. Panjabi

C.M.A. S. G. Wadghule

Chief Editor : **Dr. Dhanraj Dhangar**

This Journal is indexed in :

- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)

INDEX

No.	Title of the Paper	Author's Name	Page No.
1	Transfer Pricing	Prof. Prashant Ugale	05
2	Analytical Study of E- Commerce	Dr. Lalitkumar Ingawale	09
3	Dr. B.R. Ambedkar's Thoughts and Indian Government Policies on Economic Empowerment of Indian Women and Their Outcome in the Present Context	Mr. Olya Vasave	12
4	Impact of GST Reforms in Indian Economy	Dr. Arun Gaikwad & CMA Satish Dhokare	17
5	Correlation between Mutual Funds Investment and CNX Nifty	Dr. Dalbir Singh Kaushik	23
6	A Study of Internet Marketing in India : Challenges and Opportunities	Prof. Mrs. Shakuntala Gaikwad	28
7	A Study of Internet Marketing in India : Advantages & Disadvantages	Prof. Rupali Kotwal	33
8	Make in India : A Project of Change India	Dr. Amol Gaikwad	37
9	A Study of Handwriting & Specimen Signature Forensics	Shreyas Shelke	40
10	Role of Micro Finance in Rural Development	Prof. Geetanjali Endayit	49
11	भारतातील चिरंतन शेती विकासाचे विघ्नेषण	डॉ. एल. एच. पाटील, प्रा. सुकुमार पाटील	53
12	छत्रपती शिवाजी महाराजांचे आर्थिक धोरण	प्रा. सीमा भोसले	60
13	संगमनेर तालुक्यातील प्रादेशिक असमतोलाचे अध्ययन	वैशाली कागवडे	65
14	पैशाची उत्क्रांती व चलन निश्चलीकरण	प्रा. सीमा गुंजाळ, डॉ. प्रमोदिनी कदम	69
15	महाराष्ट्रातील शेतीचा शाश्वत विकास	डॉ. डी. एन. कारे	73
16	महाराष्ट्रातील शेतीविषयक विकासाच्या योजना	डॉ. मनीषा आहेर	77
17	अहमदनगर जिल्ह्यातील फळ विक्रेत्यांचे अर्थशास्त्र	ईश्वर म्हस्के	80
18	निराधार बालकांच्या संगोपनासाठी काम करणाऱ्या स्वयंसेवी संस्थांचे चिकित्सक अध्ययन	गीतांजली सरोदे	83
19	मुद्रा बँक योजनेच्या भारतातील कामगिरीचा आढावा	डॉ. शेखर पाटील	86
20	भारतातील कृषी आणि उद्योगांचे वर्तमान व भविष्य	डॉ. प्रमोदिनी कदम	91
21	उद्योजक पर्यावरण आणि भारतातील शेतकरी उद्योजकतेमधील अडथळे	श्री. आर. बी. त्रिभुवन	95
22	वी-स्कूलसाठी ब्रँड विल्डिंग मॉडेल	प्रा. महेशकुमार केदार	99
23	शाश्वत शेती	प्रा. कविता कोटकर	107
24	डिजिटल इंडिया अभियानाचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर झालेला परिणाम	डॉ. जयश्री लोहगावकर	114
25	भारताच्या आर्थिक विकासात म्युचुअल फंडाची भूमिका	डॉ. मनीषा सामंत	120
26	इंदिरा गांधी राष्ट्रीय विधवा निवृत्ती वेतन योजनेचा श्रीरामपूर तालुक्यातील अंमलबजावणीचा आढावा	प्रा. मारुती केकाणे	124
27	भारतीय बँकांमधील डिजिटल वित्तीय सेवा प्रणाली- एक आधुनिक दृष्टीक्षेप	प्रा. विकास शिंदे	130
28	टोमॅटो उत्पादन व विपणनातील अडचणी	प्रा. साहेबराव निकम	138
29	म्युचुअल फंड योजना	डॉ. एस. एम. भुजबळ	142

छत्रपती शिवाजी महाराजांचे आर्थिक धोरण

प्रा. सीमा जालिंदर भोसले

सहाय्यक प्राध्यापक

डॉ.सी.डी.देशमुख वाणिज्य आणि

सौ.कुसुमताई ताम्हाणे कला महाविद्यालय

ता.रोहा, जि.रायगड.

मोबा नं.७७९६८३८४६३

प्रस्तावना:-

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी स्वराज्याचे धोरण आखत असताना सर्वसामान्य लोक, शेतकरी यांचे शोषण होणार नाही अशा प्रकारची काळजी घेतल्याचे दिसून येते. शिवकालीन महसुल व्यवस्थेचा विचार करता शिवकालीन महसुल व्यवस्था व पेशवेकालीन महसुल व्यवस्था प्रकारचा अभ्यास करावा लागतो. शिवाजी महाराजांच्या काळामध्ये महसुल व्यवस्थेच्या दृष्टीने स्वराज्य व मोगलाई अशा प्रकारचे दोन विभाग पाडण्यात आले होते. स्वराज्य म्हणजेच स्वतःचे म्हणजेच शिवाजी महाराजांच्या ताब्यात असलेला प्रदेश हा मोगलाई म्हणजे परकीयांच्या ताब्यात राहून शिवाजी महाराजांना खंडणी देणारा प्रदेश होय. शिवाजी महाराजांनी आर्थिक धोरण शेतकऱ्यांविषयी राबवत असताना शेतकऱ्यांचे हित डोंळ्यासोमर ठेवले होते. शेतकऱ्यांचे होणारे शोषण थांबवण्याचा प्रयत्न त्यांनी केला होता.

शोध निबंधाची उद्दिष्टे :-

१. शिवाजी महाराजांच्या आर्थिक धोरणाचा शोध घेणे.
२. शिवाजी महाराजांनी आर्थिक धोरणाच्या विकासासाठी कोणकोणत्या उपाययोजना राबवल्या होत्या याचा शोध घेणे.
३. शिवकालीन आर्थिक महसूल धोरणाचा अभ्यास करणे.

शोध निबंधाची गृहितके :-

१. शिवाजी महाराजांनी जमिन महसुलामधील दोष ओळखले होते व ते काढून शेतकऱ्याला दिलासा देणारे महसुल धोरण आखण्याचा प्रयत्न केला.
२. शिवाजी महाराजांनी शेती व्यवस्थेचा व शेतकऱ्यांचा विकास होण्यासाठी विविध प्रकारच्या सवलती राज्याकडून दिल्या होत्या.
३. शिवाजी महाराजांचे सरदारांना व सैन्याला असे आदेश होते की शेती व्यवस्थेला व शेतकऱ्याला कुठल्याही प्रकारचा त्रास होऊ नये.
४. शिवाजी महाराजांनी युध्दमोहिमेच्या वेळी शेतकऱ्यांचे नुकसान होऊ नये म्हणून लष्कराला आज्ञा दिल्या होत्या.

शिवकालीन शेतीचे स्वरूप:-

आजच्या महाराष्ट्रातील जमिन विविध प्रकारची होती. देशावर असणारी जमिन जरी काळी आणि खोल असली तरी तिच्यातही अनेक प्रकार होते. उदा.काळी, तांबडी, हलकी, तपकिरी, तांबट जमिन साधारण पठारी